Број 107. У Новом Саду, у суботу 13. маја 1900. Год. XXXV.

„Застава“ излази: сваки дан осим понедељника и дана за свецем

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију и Немачку: на четврт године 9 круна, а за све остале стране земље на четврт год. 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 60 потура сваки пут.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Коме ће се приволети царству?

Стари Павле Кригер мучи у овај мах оне исте муке, које је мучио кнез Лазар у деветој десетини четрнаестог века. Коме ће се приволети царству?

Кад посмотримо стање, у коме се данас находе јуначки Бури, и нехотице се сећамо оне народне песме, која онако лепо црта душевну борбу цара Лазара.

— — — — — — — — — —

„Сама књига цару беседила:
„Царе Лазо, честито колено!
„Коме ћеш се приволети царству?
„Или волиш царству небескоме,
„Или волиш царству земаљскоме?
„Ако волиш царству земаљскоме,
„Седлај коње, притежи колане,
„Витезови сабље припасујте,
„Па у Турке јуриш учините,
„Сва ће турска изгинути војска;
„Ако л' волиш царству небескоме,
„А ти сакрој на Косову цркву,
„Не води јој темељ од мермера,
„Већ од чисте свиле и скерлета,
„Па причести и нареди војску,
„Сва ће твоја изгинути војска,
„Ти ћеш, кнеже, шњоме погинути.“

Кнез Лазар беше на мучној раскрсници. Да ли да продужи, што су започели Немањићи? Да ли да гради цркве и манастире и мисли на душу? Или да се одрече привремено свега, па и душе, а утроши сваку пару, сваки дах свој на борбу, која му предстоји. Значи: Да ли да направи од Србије војени логор, или да је развија у правцу културне државе?

Ако хоће земаљско царство, само нек се оружа, не треба ни да се причести, победиће. Но ако мисли на царство небеско, нек диже цркве, нек причести војску, ал ће му војска изгинути.

Кнез Лазар се решио за царство небеско:

„Мили Боже, што ћу и како ћу?
„Коме ћу се приволети царству?
„Ако ћу се приволети царству,
„Приволети царству земаљскоме:
„Земаљско је за малена царство,
„А небеско увек и довека“...

Кнез Лазар је саградио цркву, богато је обдарио, причестио војску, постао је светац, али не победилац.

У овај мах гледамо у далекој Африци исту слику. Гледамо Буре и њиховог старог Кригера, где се боре о томе: Коме ће се приволети царству?

Данашња енглеска најезда у Африци много је свирепија, но што беше у XIV. веку најезда Османлија у Европи. Према тој бездушној најезди борили су се Бури, борио се Кригер на најчовечнији начин. Према тим нељудима, борили су се човечније, но што прописују ратна правила...

И ево ће већ да подлегну... У земљи динамита, стоји у овај мах Кригер с библијом у руци. Коме ће се приволети царству? Хоће ли да се бори свима средствима против оних, који хоће да им униште сву земаљску срећу и направе од њих робље? Хоће ли да баци мајдане јоханесбуршке у ваздух? Хоће ли да каже својима: Идући за човечношћу и библијом, Европа нам то не ће признати, а нељуди ће да нас подјарме. Бранимо своју кућу и слободу против насртача свакојако и боље да лагумови и рушевине затрпају хиљадама нападача, но да погине и један наш

Хоће ли то? Или ће да презре царство земаљско, те с библијом у руци да причести војску, која ће сва да му изгине, а деца његова ће да изгубе самосталност. Европа га неће прогласити за свеца, али ће му свакојако приредити — парастос. Неће му помоћи, али ће га оплакати.

С једне стране динамит, с друге стране библија. С једне стране царство земаљско, с друге стране царство небеско. С једне стране бездушни Енглези, с друге стране културна и душевна Европа, која жали, али не помаже.

Страшан положај. Шта ће изабрати Кригер, шта ће изабрати Бури од свега тога? Коме ће се приволети царству?... Коначни одговор на то питање казаће нам већ идући дани.

Како ли је гровна она политика, која доведе Буре до таког искушења? И како ли је грозна Европа, која као из неког циркуса хладнокрвно посматра овај ужас?

О, ви који се ни у шта не мешате и перете руке као Пилати, ако постоји правда с ове или с оне стране гроба, ви морате најгоре проћи!

Босанско-херцеговачка депутација одбијена.

Из Будимпеште стиже нам веома важна вест. Депутација Мухамеданаца из Босне и Херцеговине није могла у владара да нађе аудијенције, а зашто није, то је свакоме јасно. Још у понедељак давао је владар аудијенције, примио је богато и сиромашно, примио и саслушао сваког, ко му се год пријавио. Босанско-херцеговачка мухамеданска депутација — одбијена је. Дворска канцеларија није их припустила. За што, и то је веома лако погодити.

Онај је, на кога су дошли највише да се туже, управник Босне и Херцеговине, министар Калаји, и умео је својим упливом да спречи примање ове депутације. Ко је чуо, са каквим задржаним гњевом говораше он у одбору аустријске делегације о босанско-херцеговачкој депутацији, тај је већ могао мислити, како ће проћи босанско-херцеговачка депутација. Он је изјавио, да не зна, шта те „персоне“ хоће, јер нису били код њега. — Зар код њега и онога да моле, да им изради депутацију, на кога баш хоће да се туже?

Не треба заборавити, да је у босанско-херцеговачку депутацију кренуо цвет мухамеданаца Босне и Херцеговине. И ми морамо искрено жалити, што се нашло људи, који су умели да спрече, да допре до престола њихова реч и њихова тужба. Та уграбили су и малолетну децу, уграбили и одвели у туђе манастире, покрстили их у туђу веру. Зар само ово једно, па да ничега другог нема, није довољно да се туже? Што се могло јуче догодити једноме, другом и трећем, то се може сутра догодити и другима. То није лична ствар, то је општа ствар. И где год се тако што може догодити, тамо треба лека.

Но како се свршила ова ствар. Као што нам брзојавно јављају чланови мухамеданске босанско-херцеговачке депутације, кад су били одбијени, отишли су генералном конзулу турске царевине, те хтели њему да се жале. Турски генерални конзул није их примио. Али сам тај чин, што су мухамеданци Босне и Херцеговине кренули, да траже помоћи у сул-

ПОДЛИСТАК

СЛИКА СА СЕЛА.

Превод с руског.

I.

Тихо летње вече неопазно прешло у ноћ Ружичасти зраци сунчани постепено су бледели и најзад утрнули, а звезде су све то јаче светлиле по потавнелу небу. Нема тишина распростла своја нежна крила над сиромашним сеоским кућицама. Кад, али уједаред се разлеже по једном крају села ужасна реч: »Ватра!«

За тили часак по улицама наста топот ногу стотинама људи и очајно узвикивање по свима улицама.

На крај села пламени језици дизали се горе према небу с таким шумом и праском, као да позивају неког на борбу. Горео је кров једне куће. У одблеску жестока пламена, тако рећи безумно се мували људи и износили из куће оно мало уде сиротиње. Жене циче, а деца јаучу... Једно опаљено псето мота се по дворишту, а не може да нађе излаза... Један голуб, опаливши своја крила, паде стрмоглав усред пламена...

— Шмрк ту треба!... Треба ићи по шмрк — ведрима не ћемо се помоћи! — викали су неки мужици из гомиле с ведрима, лопатама и вилама у руци.

— Где је староста? — викао је један високи мужик: — Нићифор!... Зовите Нићифора!..

— Староста!... Нићифор!... разлегало се по гомили.

— Ево ме!... одазва се омањи мужик, искочивши из суседне стаје с ведром у руци.

— Нићифоре!.. — викали су мужици — седај на коње, па похитај и ишти од окружне власти шмрк!...

— Требало би сами да дођу!... Ваљда виде ватру...

— Да, брига је њих!... Не вреди ту чекати, но скачи Нићифоре, на коња, па живо похитај... Иначе, сви ћемо погорети...

— А ко ће да пази на моју колибу, браћо?

— Далеко је до ње!... Само седај па иди.. Не жали коње!... Шмрком ћемо, ако Бог да, погасити...

II.

Топот коња разлегао се по друму. Нићифор час по, па се окрене и прошапута по нешто, видећи, да пламен бива све већи и жешћи... »Света Богородице!... Спаси нас од пропасти!«

Три врсте беше до власти. Наскоро Нићифор распозна у мраку село Упутио се поред цркве и школе право општинској кући.

— Хеј!... Има ли ту живе душе?.. викао је Нићифор по мрачној општинској кући. И нико му се не одзиваше.

— Хеј!.. Одзови се, ко је ту! — викао је опет Нићифор.

Најзад се неко промешкољи на клупи у пространој судници и мало за тим се указа стражар Гордејић.

— Ко је то? — питао је стражар сањиво. — Шта се дереш?

— Дајте нам штрцалицу!... Горимо!... викао је Нићифор.

— А, а, ко си ти и како се зовеш?

— Не знам ни сам!... Нићифор се зовем... из Кључаја сам.

— А, Кључајац... Хоћеш штрцалицу. Хе, мораш писара потражити.

— Та остави се ти писара, но дај шмрк!

— Не смем без писара... Лане сте ви Кључајци одвукли били штрцалицу, па сте је покварили. Сад је забрањено, да вам се даде!..

— Како забрањено? Та то је добро нас свију — рече Нићифор.

Стражар опет слатко зевну. — Не знам ја за то ништа!... рече он — ишти од писара.

Нићифор се почеша за ухом, па онда похита писару.

III.

Дуго је тамо лупао на прозор Најзад писар дође и отвори прозор.

— Но, шта је? Ко је?

— Ја сам, бабушка. Нићифор Кључајац... Несрећа нас гони!..

тана, значи, е су дошли до уверења, да им овде нема помоћи.

Тек за нешто више од 20 година променуле се у Босни и Херцеговини потпуно прилике. Дотле иду депутације Европи и жале се на султана, сад одлазе султану и жале се на нашу управу. Док одбор угарске делегације једнодушно изјављује министру Калају поверење и захвалност, што тако добро управља Босном и Херцеговином дотле босанско-херцеговачка депутација у невољи својој обраћа се на султана. Коме да верујемо? Зар онима, који Босне и Херцеговине ни видели нису и који верују Калају на реч, да боље знају како је тамо, но што знају они, који онде живе и страдају!

Турски генерални конзул није примио босанско-херцеговачку депутацију, али ће тај чин забележити не само он, него ће га забележити цела Европа.

Нема сумње, да ће се многи наћи који ће овај корак босанско-херцеговачке депутације сматрати чак као незаконит. Па опет не треба сметнути с ума, да Босна и Херцеговина нису аустријске, ни угарске, ни аустро-угарске земље, већ се оне још увек бележе као земље турске империје. Наша је држава посела Босну и Херцеговину привремено, тек да је уреди, и везана је у том погледу уговором. Конвенција, која је уговорена између Турске и Аустро-угарске 1879. у П. своме чланку наређује изрично ово:

„Особито се осигурава мухамеданцима потпуна слобода у одношајима према њиховим верским поглавицама. Војсковође Њ. В. цара и краља и управни органи наставиће бдити са највећом бригом над тим, да се никако не оскврне част, обичаји, слобода вероисповедања, особна сигурност и иметак муслумана; сваки нападај на муслумане, њихов иметак или веру њихову строго ће се казнити.

Нема сумње, да су мухамеданци Босне и Херцеговине држали, како је поред свега осталога повређена и ова тачка конвенције. И кад код босанско-херцеговачких власти не нађоше помоћи, дођоше, да се жале прво нашем владару. Да је Калајева управа ваљана и да је Калај чист од сваког прекора, он би сам порадио на томе, да босанско-херцеговачка депутација буде примљена. Ко је чист, не боји се никаквих жалби. Што је босанско-херцеговачка депутација одбијена, то ће само утврдити мишљење у свем свету, да је босанско-херцеговачка управа лоша, да се боји светлости и да је она својим путем и начином спречила аудијенцију.

А да притиснуто јаче све на више скаче, то се показало и овом приликом.

Немци о Таушановићевој ствари.

Берлин, 7. (20.) маја 1900.

С многим својим познаницима, с пријатељима као и поштоваоцима, имао сам више пута прилику, да две-три проговорим и о српским стварима.

То због тога, што су те особе пријатељи српског народа, или, што сам више пута хтео од њих да чујем отворено мишљење и критику разних наших установа.

Хтео сам, једном речи, да дознам мишљење људи, који не подлежу никаквом упливу.

У ово последње време, особито пак од како се раскраљ Милан наметнуо Србији, често смо претресали ствари у Србији и причали, штудирали и анализирали, како се у опће тај раскраљ, који се титра с народом, који му је дао све и ева, тако заборавити могао, да убија углед једне мале, али поштене балканске државе. Далеко би ме одвело, да изнесем овде непобитне доказе против данашњег стања у Србији; сувишно би и било, да набрајам жртве и неправилности, које су данас у „српском Пијемонту“ на дневном реду; најпосле, срамота нас је, и ми, као Срби и поштени људи, морамо овде да црвенимо због једног — Милана. Јест Милана, како га овде зову, велико и мало, људи из свију сталежа, јер чим дознаду, да је неко Србин, па ма одакле да је, одмах га питају: „Шта вам ради ваш Милан?“

Ми, а таки нас доста има, који смо имали прилику, да живимо у разним немачким местима и да долазимо у сваковрсна друштва, позитивно тврдимо, да ни смо овде нашли ни једног човека, који би пред раскраљем Миланом скинуо капу или у њему видео човека!

Али, оставимо то сада на страну, те пређимо на Таушановићеву ствар.

Ви тамо доле не можете себи ни замислити, да Таушановић међу Немцима ужива врло велике наклоности, јер њега поштују ради његових заслуга. Многи моји познаници били су у нашим крајевима, неки пак чули су од својих других пријатеља, да је то човек, пун карактера, и муж, који је увек у виду имао корист, напредак и благостање своје државе, а никако пак личну хасну.

О г. Таушановићу, његовој казни, као и о новом чуду — афери с акцијама Београдске задруге — и ових дана говорио сам с многима, и то на разним свечаностима, које су се одржале за време борављења аустријског цара у Берлину.

С неком зебњом, и чисто у грозничавом стању, очекивали смо дан расправе и моји пријатељи молили су ме, да им — ма како буде пресуда гласила — јавим, шта о томе пишу наше новине.

Та мојима је и до тога стало, да виде, ако је непобитним чињеницама доказана Таушановићева кривица, како ћемо ми као људи, жигосати то дело.

Занимљиво је — и зато ово и умећем — да сам скоро говорио с једном изображеном и начитаном Енглескињом о — Србији. Истину признајем, ја сам се изненадио, откуда она изврсно познаје прилике у Србији, и чисто скаменио сам се, када ми стаде причати о „нарученом атентату на раскраља Милана“. У току разговора рекла ми је и ово: „Господине, читајући разне листове о томе „лепом“ атентату, ја сам, познавајући живот ваших земљака, дошла до резултата, да је радикална странка овом приликом са свим невино страдала. Између осталих осуђеника, као и изгнаника, уверавам вас, да ми је одвећ жао г. Таушановића, који на правди Бога страда“.

После донесене осуде Таушановићеве, састао сам се с многим пријатељима, разуме се и с Енглескињом, и тада су се догодила баш права чудеса.

Мирни и повучени Немци, којима је већ и у крви, што су много хладнији и блажи него источни народи, стали су: тачку по тачку да побијају судско решење, и изненадили су се да је с таком пресудом српско правосуђе отишло под купус. „Јели могуће“ — чуо сам где говоре — „да се изигра и адвокатски сталеж, јер не дадоше адвокату, да се састане са својим клијентом“.

Заиста ужас је, само када човек себи предочи ток те расправе, да у данашњем добу усред Београда има још доста људи, који су спремни за сваку службу. Зар и суд, коме је у првом реду стало, да сазна праву и потпуну истину, тако да се осрамоти, да удави сваку слободну реч? Шкандал је, да неправда ликује над правдом, а брука је, што се с таком пресудом целом свету, за вечита времена, показује, како треба удесити, да се упропасте најбољи синови једне уставне државе. О, ви већ давно прошли векови, векови инквизиције и тероризма, где сте, зашто сте тако брзо прохујали, та ви би још сада ликовали у „модерној“ Орбији.

И кад и Немци, као и сви други народи, јасно виде, да нема никаквих доказа, који би могли бацити и најмању љагу на светао карактер г. Таушановића, онда из тога излази, да се тај карактер пошто по то сатре, убије.

Краљ Александар требао би већ да погледи истини у очи, те да се реши, је ли боље бити краљ једног храброг и поштеног народа или народа, чији су највиши кругови готови, да буду лутке у рукама раскраља Милана.

— Но, од вас нема човек ни ноћу мира. Шта вам је?

— Несрећа Петре Иванићу!.. Несрећа!.. Горимо!.. Хоћемо штрцалицу!.. Смилујте се, баћушка! Смилујте се, да спасемо своју летину...

— Жао ми је, ал' то не допушта већа власт.

— Али то је општинско добро... Купљена је за наше паре...

— Али ви сте је лане покварили, а нисте платили? А?

— Али, баћушка, ми ћемо пропасти, изгореће мо, ако нам не дате штрцалицу.

— Не моту дати, рекох једном. Не смем. Старешина је запретио. Писар зевну и затвори прозор.

Нићифор пљесну рукама: «Боже, какви људи!»

IV.

Нићифор се упути окружном старешини. У овог било гостију. Кроз прозор пробијала јака светлост и чуо се жагор.

— Певај!.. викао је неко пијано.

За тим неко запева:

У суд-даруш-ки ма-ей
У раз-злапушки ма-ей..
Денегь нѣту ни гра-ша,
Зато бра-га хар-р-а-ша!

— Ваше благородије!.. Павле Павловићу!.. скоро кроз плач је дозивао Нићифор старешину кроз отворен прозор. Али га не чуше у оном жагору

— Певај!.. Певај!... викао је он онако пијан, млатајући рукама. Црна брада му замршена и исполивана а лице му пијано и узбуђено.

И гости даље певали.

— Павле Павловић!.. Ваше благородије.. викао је све јаче Нићифор.

Најзад чу га старешина.

— А, а, а ко је то? — дрекну благородије прилазећи прозору

— Ја, Нићифор из Кључаја!..

— А, шта ћеш ти, а?...

— Ваше благородије!... Пожар, ватра је код нас!.. Дајте нам штрцаљку, молим вас к'о бога!.. Молио сам писара, па неда... Стражар — и тако!..

— А ко си ти?... викало је благородије још јаче, једва држећи се на ногама. — Ко си ти? А?..

— Ваше благородије!.. Кључај гори!.. Треба нам штрцаљка!..

— Кључај?.. Какав Кључај?.. Шта Кључај!.. Ко си ти?..

— Али, ваше благородије!.. Смилујте се!.. Изгореће нам оно мало сиротиње!..

— Подај му штрцаљку!.. говорили гости, видећи, како гори у даљини...

— Кључај, велиш?

— Да, ваше благородије.

— Не ма ништа!

— Ваше благородије!.. Смилујте се на нас сиротане!..

— Не ма ништа! — дрекну пијани старешина. — Лане сте нам покварили штрцаљку, а нисте платили, па сад би опет тако, а? Севај одатле и не мој да нам сметаш весељу.

— Али, смилујте се, кад вас молим. Пропашћемо!

— Пропадните!.. викну старешина бесно. — Торњај се одатле, кад ти кажем!.. Василије Петровићу!.. Певај!.. Певај рад-дную.. љуб-без-наю...

— Подај му шмрк, говорили гости. — Изгореће сироти!..

Али благородије их није слушало, но стаде певати:

— У суд-даруш-ки ма-ей..

— У раз-зла-пуш-ки..

— Ваше благородије!.. Павле Павловићу!.. викао је Нићифор кроз прозор...

Али га благородије није хтело да чује.

V.

Нићифору би тешко на срцу. Он се испне, те пружи главу кроз прозор унутра.

— Павле Павловићу!.. — рече — одговараћеш пред Богом за наше сироте!..

— Торњај се! — грмну благородије.

— Не ћу да се торњам!.. Штрцаљку ми дај.. Заповеди, да ми је даду!..

— Шта? Ти се противиш власти?

— Та, каква си ти власт! Ти ниси власт... ти си псето!.. дрекну разљућени Нићифор.

— Шта?.. Ја — псето?..

— Псето, да!.. викао је Нићифор. — Сељаци ти гору, а ти не ћеш да помогнеш!.. Штрцаљку дај!..

Политички преглед.

Угарска делегација. Пододбори угарске делегације довршили су у четвртак свој рад и одобрили су тражене своте. Одбор четворице Угарске делегације јеш је примио на повољно знање да окупиране земље Босна и Херцеговина сталчо напредују и исказао је своје признање Калају.

Русија, Аустро-Угарска и раскраљ Милан. Бечком листу „Информацији“ јављају из Петрограда ово: „У овдашњим политичким круговима врло много говоре о томе, како је руски посланик у Бечу гроф Капнист насео. А насео је у два маха. И у погледу својих политичких назора према Србији и својих назора према Аустрији. У тим круговима знају ово: 25. марта 7. априла, дакле баш у оно време, када је свет изненађен са вешћу, да ће Фрања Јосиф путовати у Берлин, гроф Муравјев наредио је грофу Капнисту да дође у Петроград и поднесе извештај самоме цару, пре него што цар оде у Москву. Још исте вечери, кад је гроф Капнист добио тај налог, отпутовао је одмах за Петроград где је цару поднео тачан извештај о смеру путовања Фрање Јосифа у Берлин. Но учинио је и ту луду погрешку, те је цару напоменуо како би било потребно измирење царево са раскраљем Миланом. Цару је на то ударила румен у лице од љутине и овако је одговорио: „Ако се ви, грофе, усудите, да предамном још једном споменете то име, ви сте ваше место изгубили.“ Тиме је и аудијенција била свршена и гроф Капнист се првим возом вратио натраг у Беч, где је стигао већ 11. априла. Други пут је насео гроф Капнист исто тако јако, но тиме се још и најбоље обележава однос између Русије и Аустрије. Од свечаног дочека руског политичара Комарова у Прагу, гроф Капнист радио је непрекидно на томе, да увери грофа Муравјева, како треба разрешити словенско добротворно друштво у Петрограду, јер се рад овог друштва често укрштава са радом руске дипломације у Бечу. Изгледало је неко време као да се Муравјев слаже са овим, а нарочито онда, када је у томе друштву избио раздор између Игњатијеве и Комаровљеве странке. Гроф Капнист је рачунао да је сада дошло време за одлучан рад. Али цар се у последњем часу другом одлучио. Искао је од Муравјева опширан извештај о томе друштву, и на полеђици тога извештаја написао је ово: „Истина је, за сада неслажемо се с тим друштвом, али хоће ли и у будуће бити исти тај случај“. И после овога позван је гроф Игњатијев да састави нова друштвена правила, и она су још истога дана добила министарску потврду. Главна друштвена скупштина доказала је да нема више раздора, јер и сам Комаров је предложио да се изрече старом грофу Игњатијеву захвала на склапању правила. Друштво је од то доба ојачано, са удвојеном снагом почело да ради на „духовном уједињењу Словена и Руса, а грофу Капнисту није преостало ништа друго, већ да се покори царској вољи и то себи толико мрско друштво потпомаже у његову раду.

Победа француске републике. У уторак је отворен француски сабор. Удружена опозиција против републике, којој се придружили и т. зв. напредни републиканци, хтела је по што по то да сруши председника републике Лубеа а с њиме и владу Валдек Русоа. Као што је познато, опозиција је победила при општинским изборима у Паризу, но за то је страдала тим јаче у целој земљи. Но избори у Паризу ипак су је охрабрили и она се надала, да ће и у сабору успети. Ову опасност предвиделе су све републиканске странке и здружено су устале у одбрану републике. Само тако звани напредни републиканци, којима су на челу Мелине и Рибо и који би само да се дочепају власти, држали су са опозицијом. Но, опозиција је претрпела потпун пораз и здружене републиканске странке изгласале су влади поверење и признање. Министар председник Валдек Рус одлучно је напао полицију и нагласио да ће влада поднети сабору више предлога, којима би се стало на пут клеветању, агитирању с новцем и другим нечасним мерама. Овим је влада Француска објавила рат националистама и удружене републиканске странке бурно су поздравиле овај одлучан говор Валдек Русоа. Опозиција тешко да ће овог заседања покушати још једном да уздрма и сруши положај владе, после овог свог пораза.

Из **Цариграда** јављају: „Немачки војни аташе, мајор Морген, и енглески војни аташе пуковник Понсомби, кренуше се на пут, да пропутују Стару Србију, Македонију и Арбанију. Они ће остати на путу неколико недеља.

Рат између Енглеске и Транзвала.

Са бојишта не стижу никакве вести осим да се Бури спремају на одлучан отпор до краја. Стари председник Кригер сам је опровргао енглеске лажи и изјавио, да он није тражио мира у Енглеске, јер ће се транзвалски Бури борити до последње капи крви. Код реке Вала стоје Бури ушанчени и чекају генерала Робертса, који им се примиче. Заузећем Лајнгснека од стране Бура, Булер је доведен у непријатан положај и напредовање његово јако је отешћано.

Вести из места и са стране.

Аустро-угарски наследник престола у Београду. Читамо у београдским листовима: Ерцхерцег Фрањ Фердинанд, пресумтивни наследник аустријског и угарскога престола, који је прекјуче ловио у Обедској Бари код Купинова у Срему, дошао је данас из Земуна инкогнито у Београд, да разгледа српску престоницу. Он беше у грађанском оделу, праћен својим ађутантом, прешао је на чамцу у Београд, и пешице се прошетао по престоници. Ерцхерцег допутовао је са цертификатом из Земуна под именом П. Јовановић, а његов ађутант под именом Душан Јовановић.

Епископ није оболео. Читамо у „Србадији“: Неки листови су донели вест, да је епископ Никанор Поповић оболео и да је отишао да тражи лечничке помоћи у Берлин. Ми смо се распитали у овој ствари, те јављамо, да то не стоји. Епископ има вештачку ногу, која је у Берлину намештена и која је попустила, те је епископ потражио поправке. Из тога су неки листови већ брже боље истесали болест.

Женидба престолонаследникова. Сада се опет тврди, да ће се престолонаследник оженити грофицом Котековом. И то не да ће склопити тајни, морганатичан брак, већ потпуно правоваљан, и тврди се да је и Фрања Јосиф пристао на то, и да је све већ удешено, те ће се скорим и објавити. Сватови ће бити почетком идућег месеца. Угарски закони не познају неједнакост у рангу. Жена угарског краља је угарска краљица, па ма какова рода она била. У меродавним угарским круговима, како веле, није никада ни постојала сумња, да је сада, па и у случају женидбе престолонаследник, надвојвода Ото, а за њим да долази његов најстарији син Карло. Те стога у конференцији аустријских и угарских политичара у Будимпешти може само о томе бити речи, да се жени престолонаследниковој и деци њиховој, ако би их било, осигура чин и ранг и уклоне тешкоће у њиховуу додиру и одношају с двором.

Канал од Беча до Трста. У бечким инжењерским круговима много се говори ових дана о пројекту, да се ископа канал за пловидбу, који би спајао Беч са Трстом.

Помрачење сунца. Поново свраћамо пажњу наших читалаца на помрачење сунца, које ће бити сада у понедељак, тим више, што ће идуће помрачење сунца бити тек 1999. год., а то ћемо тешко доживети. Помрачење сунца биће потпуно, но на разни крајеви Европе видеће се само делимично помрачење, па тако и код нас. Месец ће овде покрити шест десетина сунчеве кугле. Помрачење ће почети у 4 сата и 10 минута, а престаће у 6 сати и 5 минута. У изгледу је ведро време.

Пресуда у Сатмару. Биће познато нашим читаоцима грозно братоубиство у Сатмару. Ових дана била је коначна судска расправа у овој ствари и донесено је судско решење, да се Михајло Жолдић као извршилац злочина по §-у 278. и Бела Пап по истом параграфу и по § 69. као подстрекач у убиству његова брата Елемира Папа казне смрћу на вешалима, а Золтан Пап као сукривац на осам година робије. Бранилац је уложио ништовну жалбу. Бела Пап не хтеде молити за милост, а Михајло Жолдић је поднео молбу.

Имање Кригерово. Председник транзвалске републике преписао је, како извештавају „Тајмс“ из Лоренцо Маркеза, главни део свога имања на појединe своје пријатеље. То је учинио због тога, што добро познаје грабљиве Енглезе, који ће првом приликом, ако дође до склапања мира, тражити, да Транзвал материјално обвежу и заколебају главне људе, па да им, као оно паук муви, сисају полако крв, док их не уморе. Чича Кригер је толико обазрив, да није вољан, да им са своје стране ту радост учини.

Хипнотичка веза између Париза и Берлина. Парижане занима врло интересантан и јединствен случај. Ствар је у овоме: Трговачки чиновник Лудвиг Дуран, који се беше још пре десетак година оженио, беше врло примеран, радин и свестан. Телесно беше здрав и увек добре воље. Но одједном се показаше на њему знаци јаког живчаног растројства. Без икаква разлога одједном би плануо, почео је да се занима звездама и вишом математиком, неуредно се хранио, а данима је лутао. Болест је брзо отимала маха, лечници утврдише хистеричну манију лудила. Жена Дурандова одведе га у Берлин, једном чувеном лечнику. И за дивно чудо, лечнику пође за руком да излечи Дуранда тако, да се овај вратио у Париз и опет вршио своју службу. — Но за кратко време болест се опет повратила. Дуранд је данима изостајао из звања, а тек после 48 сати враћао би се кући изнурен и сав укаљан. Несретна жена обратила се писмом оном чувеном лечнику у Берлину, и после кратког времена, дође писмо од лечника управљено на Дуранда, у њему је стојало: „Добар дан! Како је? Надам се, да сте здрави. Спавајте одмах! Заповедам!“ И Дуранд тек што је прочитао ово писмо одмах је заспао. После овога било му је боље, али за кратко време. Дуранд је присвојио од повереног му новца 4000 франака и нестао. После неколико дана добије његова жена од њега писмо, које је овако гласило: „У Фрудну сам, не знам зашто. Твој муж“. Жена је одмах отишла по њега. Јадник је 200 километара превалио био пешке, и већ се у Фрудну освестио. У Паризу га затворише због проневере, али због душевног растројства пренеше га у лудницу. Ту је дању ноћу тумарао по соби, не тренувши ни за часак. „Крај ми је, писао је жени, нећу још дуго, недељама већ не могу да спавам. По наговору жене, лечници покушаше опет са писмом оног берлинског професора. Бранилац Дурандов уђе к овом у собу, као нехотице извади оно писмо из џепа и тутну га Дуранду под нос. „Даље с тим — повикао је Дуран раздражено, нећу да га читам.“ Но ипак је прочитао крај: „Заспите одмах! Заповедам!“ И Дуранд је одмах тврдо заспао. И после подужег спавања осећао се много снажнијим и потпуно здравим и паметним. Лечници сад имају да расветле, да ли је Дуранд у болесном стању учинио проневеру. Овај патологичан случај живо занима све лекаре и изазвао је многе научне расправе.

Нема воље. У Амиштетену скупили се у цркви сватови на венчање. Кад је свештеник позвао невесту да се изјасни, има ли воље, да пође за изабрана ђувегију, она не хте приступити ни олтару нити рећи, да има воље ступити у брак. И сватови се морадоше разићи. Разлог је, што је невеста од

— Дакле, ја — псето? Сад ћу ја теби дати!

— Штрцаљку дај!.. Она је општинска!.. Немаш права да ми је ускратиш.

— Сад ћу ја теби показати, ко је псето!..

Он отвори врата: — Иване!.. Петко!.. Никола!.. викао је. — Похитајте, те ми ухватите тог разбојника.., У бувару с њим!... А ја ћу већ да расправим с њим..

— Видећемо!.. викну Нићифор, па чувши како по дворишту јуре слуге, сети се, да је одвећ мало један на тројицу, те скочивши на коња, нестаде га у мраку.

Ноћ беше мрачна. Пожар као да је малак сао. Нићифору одлану у грудма... Он појури као вихор... Кад, али на једаред ватра букну жешће но икада! Као без душе јурио је Нићифор мимо малаксале и од дима поцрнеле мужике право својој кућици Али на месту њену, испружио се у вис, као какво привиђење, само опаљени димњак. Па и овај сруши се на његове очи, ошинувши га по лицу кишом искри и гара...

Нићифор скочи с коња, постоја...

— Проклети да сте — бездушници! застења он попретивши песницом према окружној управној власти.

И наједаред лупи своју шубару свом силом о земљу. Затим паде лицем на њу и тако је лежао дуго — врло дуго...

З. В.

једнога свата дознала у самој цркви, како је несуђени зло поступао са своје пређашње две жене, јер је сад удовац по други пут, па се бојала, да и њу не снађе иста срећа.

Заплетено живљете. Париски истражни судија има сада да реши врло заплетену ствар. Пре кратка времена нестане из Лиона шефа варошког оркестра, Дилакса, са женом једнога свога пријатеља. Ово двоје утекли су у Париз и ту су врло лепо живели, јер је жена била понела и 15.000 франака. Ономадне нађе се Дилакс са својом женом на улици, која је за њим дошла у Париз, и ту се муж и жена помире. На то остављена драгана тужи капелника, да јој је украо 12.000 франака. А Дилакс на то вели, да га је драгана тужила само из освете, што је он њу махнуо. Међутим је и муж неверне супружнице тужио своју жену, да га је покрала, а жена од своје стране одговара, да је она понела само свој новац.

Лудо село. У француској Индо-Кини у Азији налази се, како пише лекар из овога краја, село луда, које је по свему јединствено. Овај крај Индо-Кине слабо је насељен и има једно село са триста кућа, а то је Бан-Кајне, село луда. Баш због тога, што је мало становника у том крају, ово је село необично велика обима. Лудило се често појављује међу овим људима и путници у том крају често пате од ове болести. Болест је у том, што људи уобразе, да имају у телу свом бивола. Под утецајем овога лудог уображења чине они којешта, па наносе и штете. Њихови суседи гледе да их се опросте и да их из села нестане. Отерају их у Бан-Кајне, али се најпре увере, да ли је он заиста луда. Вежу му руке и но е, и баце га у воду. Ако не потоне, онда није полудео; ако потоне, онда је заслужио да га протерају. Док овако с њим раде, чувају га, и чим потоне, они га извуку. У селу луда живе ови несретници и жене се међусобно. На тај начин начинили су они насеобину, која броји доста душа, те напредује и доста је богата. Само ово село луда доноси Француској годишње хиљаду пијаста пореза.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 12. маја.

Будимпешта. Мухамеданска босанско-херцеговачка депутација је отпутовала. Она није примљена од краља. Хтела је да се представи турском генералном конзулу, али је овај није примио.

Кајиро. Међу европејцима влада велики страх, што у Египту све више отима маха панисламски фанатизам.

Лондон. Робертс јавља са реке Ренестера: Непријатељ се разбегао, но ноћу заузео јаке положаје. Северно од реке бије се жестока борба. Ћуприја и железничка пруга разорене су.

Преторија. Бури су закључили да Јоханесбург бране до крајње борбе и до последње капи крви.

Трговина.

НОВИ САД, 11. (24.) маја 1900. Пшеница прве каквоће фор. 7·50—— н. Пшеница средња фор. 7·20 40 н. Пшеница лакша роба фор. 7·10—— н Наполица фор. 6·20—50 н. Јечам нови фор. 5·30—50 н. Зоб фор. 5·10—— н. Кукуруз у зрну нови фор. 5·20—40 стари у зрну фор. ——— нови у клипови фор. ———

Маст 54 фор. Сланина сува 54 фор. дебела паљена 54 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	35—36 нов.	живе
„ средњи . .	33—34 нов.	мере
„ лаки . . .	30—32 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	25—29 нов.	по клгр.
Јагњци	6—12 фор	по пару.
Овци .	——— фор.	по пару.

*

Стање воде под Новим Садом.

10. маја било је . . . . . 5·12 мет.
11. маја било је . . . . . 5·07 мет.

*

БЕЧ, 22. маја по рим. (Оригинални извештај са марвеног вашара на св. Марксу од фирме Т. Бајић и Ђ. Остојић.) На данашњем вашару било је пријављено 11470 к., дошло је 4739 ком. млађе врсте, 5746 комада угојених мађ. соја. — Свега 10485 комада дотерано.

Трговина је била трома.

Продало се:

Прима роба	94—95 фил.	изнимно 96 фил
Средња „	88—92 „	
Сремска „	86—90 „	
Назимад „	70—84 „	

Цена је сланини 106—— кр.
„ „ масти 110—— кр. Све од 100 кгр

Вашар рогате марве.

На данашњем вашару рогате марве беше дотерано свега 5626 комада, од којих беше 4769 угојених и 857 ком. мршавих

Трговина је била пријатна.

Немачке прима — — —	77—80 фил.
Слабије — — — — —	63—68 „
Мађарске прима — — —	64—67 „
Средње — — — — —	42—48 „
Бикови немачки прима —	60—68 „
Бикови немачки слабији —	50—52 „

од 100 килограма живо мерено, изузимајући потрошарину.

*

БЕЧ, 8. (21.) маја 1900. (Извештај воловског вашара М. Јосифовића, комисијона радња у Бечу Ст. Маркс).

Пријављено је било свега 5626 ком. т. ј. 3627 мађарског, 1212 галичког и 787 немачког соја.

Услед једнаког догона, био је ток данашњег вашара исти као и прошле недеље.

Продавало се за 100 килограма живе тежине. мађарски од кр. 46 62 прима до кр. 68 — галички од кр. 48—62 прима до 70 немачки од 52—70 прима кр., 78 —

Пашњаци од ——— кр.

Бикови и краве од кр. 40—70.

*

БЕЧ, 9. (22.) маја. (Извештај са свињског вашара од М. Јосифовића, комисијона радња у Бечу, Ст. Маркс).

Пријављено је било свега 11470 ком. а смештено за продају 4739 назимади и 5746 тешких свиња мађарског соја.

Продавало се поред слабиие тражње:

Прима роба	од 92—96	филера
Средња „	„ 86—90	„
Лака „	„ 76—84	„
Назимад „	„ 64—82	„

на килограм живе тежине без потрошарине.

РЕД ПЛОВИДБЕ

првог ц. кр. повлашћеног дунавског пароброд-ског друштва, важи од 1. маја (п. р) 1900.
Будимпешта — Земун — Београд.

Дани	Средње европско време		Станице		Средње европско време	Дани
Уторником, четвртком и суботом	10·00	полази	Будимпешта	стиже	2·45	Петком, недељом и уторником
	—		Тетињ	↑	1·45	
	11·25		Ерчин		12·40	
	12·10		Адоња		11·40	
	—		Српски Алмаш		11·10	
	—		Салк		10·30	
	11·25		Апоштаг		9·50	
	2·00		Фелдварац		9·10	
	2·40		Харта		8·20	
	—		Ордаш		7·45	
	3·25		Пакш		7·20	
	3·50		Калоча (Усод.)		6·50	
	4·35		Толна Домбора		5·45	
	6·00		Баја		3·55	
	6·50	↓	Сечуј		2·45	
Средом, петком и недељом	7·20	стиже	Мухач	полази	2·00	
	8·30	полази		стиже	11·35	Четвртком, суботом и понедељником
	9·35		Бездан	↑	10·25	
	11·10		Апатин		8·25	
	12·30		Драв. Утк. (Осек)		7·10	
	1·00		Гомбош		6·20	
	2·35		Вуковар		4·25	
	4·10		Н.-Паланка		2·10	
	4·25		Илок		1·55	
	5·35		Черевић		12·30	
	6·15	↓	Каменица		11·40	
	6·30	стиже	Нови Сад	полази	11·20	
	6·40	полази		стиже	11·15	
	7·15	↓	Карловци	↑	10·35	
	8·55	стиже	Тител	полази	8·30	
	9·15	полази		стиже	8·20	
	11·15	стиже	Земун	полази	5·30	
	11·30	полази		стиже	8·50	средом петк. недељ.
	11·50	стиже	Београд	полази	8·90	

Означено време станица на десној страни треба читати оздо на више.

Масним бројевима обележено време значи ноћ но доба

ОГЛАСИ.

Комптоариста

који је верзиран у књиговодству, а потпуно вичан немачком, српском и мађарском језику у говору и писму

одмах ће се акцептовати.

Оферте у свима овим језицима са сведоџбама у препису и означењем плате под шифром „Sicherer Arbeiter“ треба упутити на администрацију овог листа. 244 1—3

ПРОЛЕТНА И ЛЕТНА СЕЗОНА
1900.

ПРАВИ БРИНСКИ ШТОФОВИ.

Један комад од 3·10 мет. од когасе може оправити комплетно мушко одело (*капут, чакшире и прслук*) *кошта само*

ф. 2·75, 3·70, 4·80 од добре
ф. 6·— и 6·90 од боље
ф. 7·75 од фине
ф. 8·65 од финије
ф. 10·— од најфиније

праве вуне.

Један комад за црно салонско одело фор. 10·— као и штофови за горње капуте (Ueberzieher), лоден за туристе, најфиније камгарне итд. итд. разашиље по фабричној цени као тачно и солидно препознато фабрично стовариште чије

Siegel-Imhof in Brünn.

Мустре бадава и без трошка. Јамчи се, да ће се оно шиљати, што се наручи.

Користи су велике за муштерије, које непосредно код горње фирме, као у месту фабрике, поруче.
148 18—40

Очњи вид слепима!
Не треба више наочари!

Највећи проналазак нашег столећа под именом

БИСЕР МЕЂУ СВИМА
ОЧЊИМ ВОДАМА

је позната чудесно-лековита вода за очи од славнога хемичара **Адолфа Вајса у Њујорку.**

Дејствује силно код свију очњих болести, оживљује живце очње и успоставља вид код ослабелих очију. — Сваки дакле, нека се пожури са употребом

БИСЕР ВОДЕ ЗА ОЧИ,

јер само употребом овог средства, могуће је, да се *добар вид до у најдубљу старост одржи.*

Код деце која нагињу кратковидости, одстрањује исту. — Добити се може у свима апотекама флашица по 1 фор. 20 новч.

Главно стовариште у Будимпешти: **Herrn Koller Apotheke,** zum grossen Christoph, IV. Kristophplatz 2. 219 2—2

ГОСТИОНИЧАР

Србин, млад стручњак, говори језике потребне свакој радњи те струке, којој може предстојати; супруга изврсна куварица, тражи гостионицу у вароши или у већем селу за **1. август** т. г. Упитати се за адресу уз прикључење поштанске марке од 10 нов. код администрације овог листа. 228 3—3

ПРОДАЈА КУЋЕ.

Кућу на углу Зовине и Пејићеве улице бр. 18. у Новом Саду бивша Саве Печварца, продаје под врло повољним условима подписан власник, на кога се једино треба обратити.

Ћира Марцикић
у Г. Ковиљу.
235 2—2

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
КОСТЕ МАТИЋА
У ИРИГУ

потребује једног старијег и два млађа спомоћника. 231 3—3

СТАРИЈИ ПОМОЋНИК

бранже галантеријске и кратке робе, детајлиста а ваљан аранжер излога, биће акцептован. Оферте са означењем плате треба упутити на

D. W. KRAUS
Митровица (Срем).
2—3 237

Дра ФРИДР. ЛЕНГИЈЕЛОВ
БАЛЗАМ ОД БРЕЗОВАЧЕ.

Већ и сами сок, који из бреза цури, познат је од вајкада као изврсно средство за лепоту лица. Али ако се тај сок још по пропису проналазача хемички приреди у балзам, онда дивно дејствује.

У вече се намаже лице или кожа. **Сутра дан већ скида се незнатна перут са коже и кожа постаје чиста, сјајна, бела и нежна.**

Овај балзам глача боре и богињаве рупице и даје лицу млађану боју, а кожи белоћу, њежност и свежину. У најкраћем року одстрањује пеге, бубуљице, црвенило носа и друге нечистоће коже. Цена једној боци заједно са упутством **3 круне.**

Са употребом балзама, ради очувања коже, препоручује се уједно и употреба

Opo-Crême од дра Ленгијела
Кутија по 1 круну 20 пот:

БЕНЗОЕ-САПУН дра ЛЕНГИЈЕЛА

јесте најблажи и најбољи сапун за кожу, који дејство балзама увећава. Комад **1 круна 20 пот.** 230 2—13

Главно стовариште за Угарску код **Jos. v. Török,** Apotheker, Budapest Königs. 12. u. Andrássystr. 29.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.